

4. domače branje

Janko Kersnik – Jara gospoda

1. Življenjepis Janka Kersnika:

Janko Kersnik se je rodil 4. septembra 1852 v uradniško- plemiški družini očetu Jožetu, ki je bil sodnik, in materi Berti Hoffern, ki je bila plemkinja v brdskem gradu, blizu Lukovice pri Domžalah. Svojo mladost je Janko preživel na Brdu in v Lukovici, ki je bila takrat tipično podeželsko gnezdo. Po končani gimnaziji v Ljubljani oz. po izstopitvi iz sedmega razreda (bil je namreč zaveden Slovenec in bi bil zaradi tega izključen), ga je doma zasebno poučeval Fran Levec in ga navdušil za slovensko književnost.. Nato je študiral eno leto pravo na Univerzi na Dunaju, potem pa je nadaljeval na Univerzi v Gradcu, kjer je leta 1874 končal študij prava. Postal je pripravnik na finančni prokuraturi v Ljubljani, leta 1878 pa je pri dr. Zupancu prevzel mesto notarskega namestnika na Brdu. Čez dve leti je naredil notarski izpit in ostal notar vse do smrti. Leta 1883 je bil prvič izglasovan za deželnega poslanca. Nato je bil izvoljen za predsednika podružnice Kmetijske družbe, spomladi leta 1885 pa za župana lukoviške občine. Leta 1889 je bil ponovno izvoljen v deželni zbor. Čez šest let je nevarno zbolel za sušico v grlu, zaradi katere je 28. julija 1897 umrl.

Njegova dela:

- Na Žerinjah (1876)
- Rokovnjači- dopolnil po smrti Josipa Jurčiča (1881)
- Lutski ljudje (1882)
- Ciklamen (1883)
- Gospod Janez (1884)
- Agitator (1885)
- Testament (1887)
- Rošlin in Verjanko (1889)
- Kmetijske slike (1891)
- Jara gospoda (1893)
- Očetov greh (1894)

2. kratka obnova (10 povedi) :

Zgodba se prične v krčmi gospoda Krača v Grobljah, kjer krčmarjev sin Minče naznani da bo v vas prišel nov sodnik po imenu Andrej Vrbanoj. Med vaščani v krčmi se je hitro vnelo razburjenje in vsi so se spraševali kdo je ta gospod. Edina, ki sta ga poznala saj je bil njun sošolec, sta bila notar Valentin in adjunkt Pavel. Ko se je vse nekoliko poleglo in jih je večina zapustila krčmo, sta le še onadva ostala sama v živem razgovoru, kjer sta obudila zgodbo iz pred 15 let, ki govori o prvi, mladostniški ljubezni in tudi pojasnjuje v čem je vzrok, da sta Andrej in Pavel, ki sta bila prej prijatelja, postala tako odtujena. Mine nekaj časa, ko gospod sodnik končno prispe in zmoti tišino v krčmi, ki je nastala ob obisku župnika. Tam se že na prvi pogled zaljubi v mlado točajko Ančko s katero se kmalu poroči. Nad njegovo izbranko pa ljudje niso bili najbolj navdušeni, saj je bila nizkega stanu in se ni znala lepo obnašati v družbi. V Ančko se zaljubi tudi Pavel, ki jo vztrajno zapeljuje, dokler mu nazadnje ne podleže in prevara svojega moža. Njuna romanca je trajala kar precej časa in Andrej ni opazil ničesar, vse dokler ni v roke dobil anonimnega pisma v katerem izve resnico. Tako se dokončno spre s Pavlom in zapusti Ančko, ki postane beračica. Čez 10 let je se je znašla na sodišču, obtožena prosjačenja in zaradi Pavla, ki ji je sodil odšla za 3 dni v zapor, kjer je zaradi bolezni umrla. Pokopali so jo med brezdomci, na pogreb pa je prišel le adjunkt Pavel, ki ga je še dolgo pekla slaba vest.

3. primerjava romana jara gospoda z visoško kroniko:

Čeprav sta deli napisani v približno enakem časovnem obdobju, najdemo med njima precej razlik. Visoška kronika je kronikalni roman s prevladujočimi romantičnimi značilnostmi, medtem ko v Jara gospoda najdemo več realističnih značilnosti. V Visoški kroniki je bolj natančno predstavljeno življenje na kmetih medtem ko je v Jari gospodi v ospredju meščansko življenje. Dogajalni čas in kraj

sta v obeh pripovedih različna. Tavčar je snov za zgodbo črpal predvsem iz zgodovinskih dogodkov, Kersnik pa bolj iz vsakdanjega življenja takratnih meščanov. Visoška kronika je bolj obsežnejše delo kot Jara gospoda.

4. oznaka štirih glavnih oseb :

ADJUNKT PAVEL: učen mož, Andrejev sošolec in navidezni prijatelj, otopel moški, po poroki Ančke z Andreje pa odkrije čustva do nje. Verjetno je ni resnično ljubil in mu je služila le kot sredstvo za maščevanje. Je vztrajen zapeljivec, ki zna ravnati z ženskami in doseže kar hoče. Je tudi ljubosumen in zelo zamerljiv. Zelo veliko mu pomeni družbeni položaj, očitno bolj kot ljubezen saj Ančko hitro obsodi na ječo. Kasneje se pokesa in se udeleži njenega pogreba.

ANDREJ VRBANOJ: sodnik z Grobljega, Kot otrok je izhajal iz kmečke družine, kasneje pa se je z izobrazbo povzpел do višjega stanu..Je pameten, častivreden, nekoliko neroden z ženskami. Poročen je z Ančko, kar prikazuje njegovo naivnost, pravičnost in samozadostnost. Takoj ko izve za Ančkino nezvestobo, se ji odreče ter odide v mesto na drug služben položaj. Tudi on do Ančke čisto iskreni in jo ima bolj za sredstvo maščevanja. Je tipičen predstavnik neodgovornega trškega malomeščanstva.

ANČKA: je bila preprosto lepo, mlado kmečko dekle, zaposleno v krčmi svojega očeta. Ponudila se ji je priložnost za boljše življenje, zato se je poročila z Vrbanojem, vendar ga ni ljubila. S Pavlom se je spustila v razmerje, saj je do njega gojila določena čustva. Podlegla je njegovemu vztrajnemu zapeljevanju. Služila je kot igrāča Andrej in Pavlu, ki sta se hotela dokazati kdo je boljši. Je najbolj tragična oseba v romanu.

TINČE OZ. VALENTIN: notar, sin pl. Malijeve, imel je sestro Veroniko, oče mu je umrl, imel je navado da je ob svojem pripovedovanju, segal daleč nazaj in naokrog v preteklost, preden je izpustil tako utemeljen odgovor. To je večkrat razjezilo Paula. Značilen predstavnik višjega sloja, ki je nižje zaničeval, kar se pokaže predvsem v odnosu do Ančke. Bil je oženjen, vendar pa mu je malo bila vseč tudi Julka. Rad je popival in se veselil.

5. realistične značilnosti v romanu :

preprost slog in jezik (takšen kot so ga govorili v tedanjih časih), veliko je arhaizmov, značilni so motivi, ki so vzeti iz vsakdanjega, stvarnega življenja. Realistično so zapisane razmere (politične, socialne) iz takratnega meščanskega življenja. Pisatelj je te ljudi opisal zelo kritično.

6. poetični realizem (1881 – 1889) V slovenski književnosti velja Janko Kersnik za utemeljitelja poetičnega realizma, in je njegov najodločnejši predstavnik. On ga je opisal tako: »Stvarna podoba sveta prepredena s tančico idealizma« €, kar pomeni, da slovenski bralec ne more prenesti resnice (nanjo še ni pripravljen), zato mora pisatelj pisati vzpodbudno; pisati mora o takšnih stvareh, ki bi lahko bile. Opisuje stvarnost kakršna je in jo idealizira.

Poetični realizem imenujejo tudi meščanski realizem, v tem obdobju pisci opisujejo lokalne teme, lokalno pokrajino in ljudi. Središče zanimanja piscev so ljudje posamezniki-individualisti. Veliko del je napisanih lirično, prepletena so z humorjem, pisci držijo nekakšno distanco od resničnosti in tragičnih tem. Značilen za nemško literaturo.

7. zunanja zgradba: povest Jara gospoda sestavlja 13 poglavij. Vsako poglavje obsega približno 5-10 strani. Vseh strani je 87.

notranja zgradba: **zasnova**: zgodba iz pred 15 let

zaplet: Andrej Vrbanoj pride v mesto in se poroči z Ančko

vrh: romanca med Paulom in Ančko

razplet: Andrej izve resnico in se loči od Ančke, vsak odide na svojo pot

razsnova: Ančka umre, Paul ima slabo vest

8. **dogajalni kraj**: podeželski trg Groblje (predvsem Kračeva krčma)

dogajalni čas: konec 19. stoletja

9. Pripovedovalec je 3. osebni; torej pisatelj Janko Kersnik. Pripovedna tehnika je sintetično – analitična. Prevladuje sintetična tehnika.

10. **pomen besede *jara*** :

Jara gospoda: pridevnik Jar pomeni v svojem osnovnem pomenu tisto, kar se seje pomladi (npr. jaro žito, jara pšenica, jari ječmen,.....)

Pomeni tudi pridevnik jezen, razdražen (npr. jara kača, jara drhal.....

Jara gospoda - prebivalci manjših krajev, ki se dokopljejo do blagostanja in v navadah, vedenju posnemajo meščane. (ta pomen se nanaša na povest Jara gospoda)

11. Jara gospoda je srednje dolga pripoved- povest.